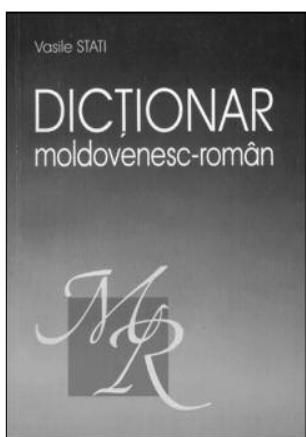

Momente și schițe din actualitatea literară

George Bălăiță

George Bălăiță despre conflictul dintre generații. Florentin Popescu îl întreabă, în cadrul unui interviu din *Bucureștiul literar și artistic*, nr. 12(63), decembrie 2016, pe prozatorul George Bălăiță despre conflictul dintre generații. Iată cum îl vede Bălăiță: „A existat dintotdeauna. Miza este însă mică. „Tinerii” demolează la întâmplare, „bătrânii” se justifică la infinit. Nici încăierare pe viață și pe moarte, nici dispută cordială. Este ceva inconsistent, moale, semierectii, mai rele chiar decât impotență. Rea-credință, orgolii, resentiment, vanitate. Multă, multă vanitate. Există în lumea literelor un soi de nou-veniți, nici măcar tineri, autori de frontieră, farseuri de mare clasă, în stare să mimeze convingător, orice fel de spectacol, de la tragedie la telenovelă. Maeștri în efecte speciale, ei știu să se pună actoricește, cu un histrionism extraordinar, în evidență. Și asta place. Omul de succes este mult mai bine cotat decât omul de valoare.”

La Chișinău iar se vorbește și se scrie în moldovenește. Imediat ce a devenit președinte al Republicii Moldova, prorusul Igor Dodon a făcut modificări pe situl președinției. Deși de vreo 20 de ani Academia de științe a hotărât că limba oficială este româna, Igor Dodon, dintr-un condei a modificat modificarea: în republică se vorbește și se scrie în ...moldovenească, limbă inexistentă. Tot citesc textele scriitorilor de la Chișinău, mai ales pe cele ale colaboratorilor noștri Leo Butnaru, Arcadie Suceveanu, Nina Corcinschi, Dumitru Crușu, Victoria Fonari etc., ba și vorbesc cu ei perfect pe înțeles, și doar eu nu știu deloc limba moldovenească. Mare e grădina președinției de la Chișinău! O mostră de limbă moldovenească ne oferă într-o tabletă spumoasă academicianul Gheorghe Păun, din *Dicționarul Moldovenesc-*

Român (!) al lui Vasile Stati: „De pildă, de la pagina 108, am notat: fasolire = fandosire; fasula-ciorii = curcubețică; fasula-lupului = curcubețică; fasulărie = loc unde se cultivă fasole; fasule-puturoase = curcubețică; fasule-sălbatică = curcubețică; fasule-pentru-ploșniț = curcubețică; fasule-glont = mîncare: fasole fierte, oloi și ceapă crudă. Dacă nu știți ce este „curcubețică”, nu mergeți la DEX, că nici el nu știe”...

Cum se ratează scriitorul român. În interviul pe care Adrian Alui Gheorghe îl ia Magdei Ursache (*Conta*, nr. 25/2016), continuare a interviului din nr. 24, la întrebarea privind mijloacele prin care se ratează scriitorul român, prozatoarea și eseista răspunde fără echivoc: „...cel mai sigur mijloc de ratare e slujul la Putere. Ideea cea mai greșită, susținută în presa culturală de foștii oficiali, dar și de tinerii stângiști, este că arta și morala n-au de-a face una cu alta. Și se dau exemple de la Aristofan încoace. Până și tiranul Nero e scuzat că a patronat/promovat poezia. În contrareplică fiind, vă trimit la mari scriitori români. Uitați-vă cum au ratat, uitați-vă la ce-au scris după ce s-au lăsat „lămurii” de Partidul Comunist: Petru Dumitriu (*Drum fără pulbere*); Zaharia Stancu (*Rădăcinile sunt amare*); Sadoveanu cu *Mitrea Cocor* care nu rimează deloc cu scriitor. Atenție: nu-i numai lamentabil din punct de vedere etic, dar și ca prozator. Aviz amatorilor de imagini înfășurate în pixeli albaștri, portocalii, verzi, roșii... *Cântecul ciocanului* (după câte îmi amintesc, un titlu de muzică proletcultistă) i-a aiurit pe mulți, inclusiv pe Geo Bogza; chiar și, ce-i drept, scurtă vreme, pe Gellu Naum. Poeți buni l-au cântat predilect pe Lenin, au învățat hora pentru Dej și pentru Pauker, ca Nina Cassian ori pentru „bădița Stalin”, ca Otilia Cazimir...” (DAD)

CONCURSUL DE DEBUT al Editurii CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45 pe 2017

CARTEA ROMÂNEASCĂ- PARALELA 45 îi invită pe cei interesați să participe la Concursul de Debut în Poezie, Proză, Critică și istorie literară și Eseu literar pe anul 2017.

Premiul constă în publicarea volumului câștigător/ volumelor câștigătoare la CARTEA ROMÂNEASCĂ - PARALELA 45

Concursul se adresează tuturor autorilor care au împlinit 18 ani dar care nu depășesc vârsta de 35 de ani la data expedierii manuscriselor și care nu au debutat în volum individual până la această dată.

Manuscrisele vor fi culese în word, A4, font Times New Roman, mărime 11.

Manuscrisele se vor trimite la adresa: Editura Paralela 45, Strada Frații Golești 130, cod 110.174, Pitești, cu mențiunea Pentru concursul de debut CARTEA ROMÂNEASCĂ- PARALELA 45, până la data de vineri, 15 septembrie 2017, data poștei/curierului.

Plicul mare, format A4, lipit, va avea în locul numelui expeditorului un motto ales de acesta și va conține:

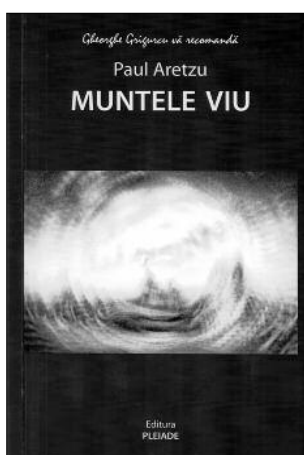
1. manuscrisul – varianta printată
2. manuscrisul pe suport electronic (CD)
3. un plic mic, format A5, lipit, pe care se va înscrie vizibil motto-ul expeditorului, iar în interior se va regăsi înscris pe o foaie de hârtie motto-ul, alături de numele autorului și de datele de contact ale acestuia (adresa de domiciliu, adresa de mail, număr de telefon), precum și o fotografie color și un cv literar (date bio-bibliografice) în care se vor menționa studiile, anul debutului în reviste, site-uri, blog-uri, publicațiile print și electronice în care au apărut textele autorului, premiile literare obținute.

Lansarea volumelor premiate va avea loc cu ocazia Tîrgului Internațional de Carte GAUDEAMUS ediția 2017.

Componența Juriului: membri ai Uniunii Scriitorilor din România cu o autoritate critică și literară recunoscută.

Carte nouă

Paul Aretzu – Muntele Viu (note de drum), poem în mai multe părți (Editura Pleiade, 2016, colecția *Gheorghe Grigurcu vă recomandă*)

După cum se spune explicit în subtitlu, e vorba de note de drum, dar de drum creștin, de drum inițiat în pustie, cu stoicismul fericit al sihastrului: „stam în pământ pustiu. fără gând, fără somn, fără să mănânc. fără de rugăciune, fără lacrimi. rămas în pământ pustiu. dar în chilie totul e plin de viață. și patul este spălat și pânzele curate. și fereastra este caldă și amară.” Muntele Viu este metafora lui Paul Aretzu, descifrată pe parcursul cărții ca fiind „muntele în care începe liturghia, cu mâini de lemn (oamenii) răsfodind cartea de foc”, muntele fiind în fond „un poem”, sau: „muntele e viu, cu miez de diamant, în care primim înviere”, dar muntele acesta este unul nu doar sfânt, dar cu totul neobișnuit: „în munte nu pot merge decât singur. fără de mine. aruncându-

mă în arderea ascensiunii. în munte nu se urcă din piatră în piatră: se zboară din rugăciune în rugăciune. atunci când sunt cel mai singur, plin de toată singurătatea, tălpile mele se desprind oleacă de țărână. iar muntele pe care îl escaladez, în adânc, este uriaș cât o furnică. dar aceasta se întâmplă o dată la o sută de ani.” Cartea – concentrată și tinzând spre perfecțiune estetică - este de fapt un poem fără început și fără sfârșit, un fragment dintr-un poem atotcuprinzător; probabil că de aceea e scris în totalitate cu literă mică. Concluzia îi aparține criticului Gheorghe Grigurcu în propoziția din finalul prefetei: „Paul Aretzu e neîndoios cel mai substanțial și cel mai personal poet religios al actualității noastre literare”. (DAD)

Regulamentul Concursului de debut al Editurii „Caiete Silvane”

Editura Caiete Silvane, editura Centrului de Cultură și Artă al Județului Sălaj, instituție a Consiliului Județean Sălaj, organizează concursul anual de debut, ediția 2017, cuprinzând următoarele secțiuni:

- Poezie;
- Proză;
- Critică și istorie literară;
- Eseu.

Manuscrisele, în limba română, participante la concurs vor fi expediate, cel târziu până în 15 februarie 2017, în format electronic (pdf sau doc) pe adresele caietesilvane@yahoo.com sau office@caietesilvane.ro sau prin poștă, în format printat, însoțite de varianta în format electronic, la adresa Centrul de Cultură și Artă al Județului Sălaj, Zalău, Piața 1 Decembrie 1918, nr. 11 (cu mențiunea pe plic pentru Concursul de debut al Editurii „Caiete Silvane”).

Manuscrisele trebuie să aibă: cele de poezie, maxim 50 de pagini (format A4, corp de literă 12), cele de proză/ critică literară/istorie literară, maxim 400.000 de semne, iar cele de eseu maxim 300.000 de semne.

Lucrările declarate câștigătoare (de un juriu format din personalități ale lumii literare) vor fi anunțate la Zilele revistei „Caiete Silvane” (17-18 martie 2017) și vor fi publicate la Editura „Caiete Silvane” până la ediția următoare a Zilelor menționate. Sunt acceptate și manuscrise ale autorilor care au fost incluși anterior în antologii sau au publicat în volume colective.

Premiile concursului constau exclusiv în publicarea volumelor (la cele patru categorii menționate).

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

Relatii suplimentare pot fi obținute la telefon 0724570646 sau prin email la adresele: caietesilvane@yahoo.com; office@caietesilvane.ro.

„Cerșetorul de proastă calitate”

■ O intestină, străveche concurență între afecte și conștiință. Din care pricină, simțindu-se în inferioritate față de autoritatea îndeobște admisă a conștiinței, cele dintâi recurg la o anume extrovertire, la o paradare ce poate atinge note acute. Patetismul lor nu o dată înregistrat pare o probă a unui complex. Clamoroasele, gesticulantele, atât de femininele sentimente solicită atenția de care se simt lipsite. Conștiința în schimb se satisface frecvent cu tonul scăzut, cu sobrietatea emanând din postura sa avantajată, masculină. Dar între cele două zone ale psihicului nu există cumva o comunitate originară? Un numitor comun primordial, trecut de regulă sub tăcere? Sentimentul, scria Lautréamont, nu e decît „cea mai incompletă formă de raționament”. Oare nu tocmai o asemenea raționalitate embrionară îi acordă formidabilul elan, cu țel competitiv? Aspirația de-a lua în stăpînire o moștenire pierdută?

■ De la o vreme, L. C. se dorlotează demontînd frazele unor autori faimoși care, firește, nu se mai află în viață, în așa chip încît rămîne, dincolo de sens, aerul – cum să zic? – amuzant al operației. Acum i-a venit rîndul lui Montherlant. O confesiune a acestuia sună astfel: „Parisul nu-ți dă deloc senzația de nefericire pe care ți-o dau Roma, Barcelona sau chiar Marsilia”. Și imbatabila replică a analistului nostru: „Am fost fericit la Roma și la Barcelona, chiar la Marsilia, pentru că îl înfîlneam pe «unchiul» Tavi”...

■ Suveranitatea adîncurilor care par a nu se lua în seamă pe ele însele.

■ O polemică între Nichifor Crainic și Nikolai Berdiaev. Teologul rus era de părere că vremea sfințeniei tradiționale a apus, locul acesteia fiind luat de creația de anvergură. Viața genială n-ar fi altceva decît viața monahală în lume. Replica lui Crainic: „Ascetul e de cele mai multe ori un păcătos convertit prin credință la virtute. A fost întîi din lume, a participat din plin la mizeria și decăderea ei morală, pe care după aceea o neagă, fiindcă cunoaște amărăciunea băută pînă la fund”. „Pe geniu însă nu conștiința morală a păcatului îl depărtează de lume, ci un superior simț estetic care refuză urîtul existenței sau care e pătruns de tristețea frumuseților atît de vremelnice din această lume”.

■ Elefanții africani sînt cele mai mari mamifere terestre de pe planetă, iar femelele acestei specii au cea mai lungă durată a sarcinii, 22 de luni.

■ În două feluri pierzi o groază de timp. O dată prin ritualul obligațiilor cotidiene, prin inevitabila sa rutină, a doua oară prin imprevizibilul minor, de atîtea ori iritant ce le însoțește. O parodie a spontaneității ce s-ar cuveni să reprezinte o contrapondere a rutinei.

■ A fi realmente singur nu înseamnă, Doamne, a nu comunica, ci doar a nu te subordona.

■ Imobilitatea, un păcat duhovnicesc? Grigore de Nyssa credea că cel ce stă pe loc păcătuiește.

■ „Așa cum Dumnezeu a pus plăcerea în procreație și nutriție, ca să facem de bunăvoie ceea ce din datorie n-am face, a pus desfătarea întru gloria deșartă în lucrările artei și ale științei, ca să le ducem la bun sfîrșit. Dar așa cum desfătarea carnală, concupiscenta este cauza morții multora, tot așa și această desfătare spirituală este cauză a morții, cînd se alimentează din trufia spiritului. Fericit cine crește copii, cu ochii țintă la slava și slujirea lui Dumnezeu, și fericit cine-și răspîndește gîndurile întru

slava Domnului și binele aproapelui!” (Unamuno).

■ Doar odată cu îmbătrînirea unei ființe dragi îți dai seama de îmbătrînirea dramatică a ființei tale. Altminteri, în pofida anilor parcurși, aceasta se zbenguie într-o vîrstă fără vîrstă.

■ „Există suflete ce nu pot fi niciînd descoperite, doar dacă mai întîii le inventezi” (Nietzsche).

■ Se bucură de cîte ori aude orice fel de lucruri rele despre oricine. Le colecționează cu aviditate, așa cum un filatelist adună timbre. Nu l-am auzit vreodată lăudînd pe cineva. Voluptuoasa negație, fără nici o excepție, constituie consecvența sa. Nici o rază de bunăvoință nu străbate întunericul betonat al respingerii la care n-ar putea renunța. A. E.: „Și n-are tipul acesta nici o calitate?” Ba da. Nu lingusește. Dar nu neapărat dintr-un scrupul moral, ci mai curînd din dorința de-a putea bîrfi cu mai mult randament.

■ Nu caută spre a găsi, ci găsește spre a căuta în continuare.

■ „A înțelege e a specula cu imagini” (Giordano Bruno).

■ Adevărul se poate înveșmînta într-un fals stilistic, minciuna se poate înveșmînta într-o autenticitate stilistică.

■ A iubi inconștient, adică a-ți înnobila obișnuința.

■ „Un bust al lui Nicolae Iorga, realizat de sculptorii de origine aromână Zisa Mușă și Mario Mușă cu sprijinul ICR a fost dezvelit la Sarande, în Albania. Prelegerile lui Iorga despre istoria Albaniei, care oferiseră delegații albaneze la Conferința de la Londra (1913) argumente pentru afirmarea drepturilor istorice ale poporului albanez, au fost publicate în 1919. Drept recompensă, regele Ahmet Zogu i-a dăruit lui Iorga, în 1931, un teren pe malul mării, la Sarande. Nicolae Iorga a donat statului român terenul în 1934, iar aici s-a construit, între 1937 și 1938, clădirea Institutului Român din Albania sau «Casa Iorga», după planurile arhitectului Petre Antonescu” (Historia, 2016).

■ Scenariul nu o dată zbuciumat în care apar situate iubirile noastre, dovadă a circumstanței că inima are nevoie de concretul unui epos.

■ Ipoteză abisală. Nu cumva ne naștem înzestrați cu întreg cuantumul de iubire și de repulsie pe care-l putem da în vileag, într-o mare multitudine de nuanțe, în decursul vieții? Nu cumva nu ne rămîne decît să căutăm pretextele investiției lor?

■ Complexat deopotrivă de absolut și de contingent.

■ X, duios-melancolic prin ceea ce n-a putut deveni, Y, feroce din același motiv.

■ Lașitatea egoticului senzual, nu fără un pigment balcanic, care a fost altminteri înzestratul prozator Constantin Țoiu. Cu mîhnire îmi aduc aminte cum stătea în poziție de dreptți în fața lui D. R. Popescu, pe atunci penibil președinte al Uniunii Scriitorilor. Am citat altădată opinia defel avantajoasă pe care o avea asupra sa I. Negoiescu. Acum găsesc, în consens, următoarele rînduri din jurnalul lui Gabriel Dimisianu: „Ieri, discuție penibilă cu Costi Țoiu. A ținut să-mi «explice» felonia față de Geta, după ce ea, la îndemnul meu, l-a vizitat, au discutat despre romanul lui, i-a cărat manuscrisul la editură, l-a dat la cules pe banii editurii, i l-a întors cules ca să-l revadă, l-a așteptat cu versiunea finală ca să-l trimită la tipar, l-a trimis. După toate astea, s-a pomenit că el dăduse romanul și altei edituri, fără s-o avertizeze, și acolo a și apărut. Îmi

spune că a căutat-o s-o anunțe de toate astea, dar... n-a găsit-o. Un an de zile n-a găsit-o! Îl ascult și, la un moment dat, îl întrerup: -Ce-ai făcut e impardonabil, n-ai nici o scuză. Cum n-ai găsit-o? Dar nici pe mine nu m-ai găsit, nu mă puteai găsi? Se bilbîie și e din ce în ce mai penibil: -Nu știam că ești implicat în povestea asta, că te afectează. Și ca argument zdrobitor: -Mie mi s-a spus că ești despărțit de G., că nu mai sînteți împreună, ce sens mai avea să te implic?”.

■ Totul a fost spus, totul a fost trăit. Ce-ți mai rămîne? Să recunoști cu anume ingeniozitate acest fapt. Necunoscutul? E cuprins în cunoscut, mistuit în masa acestuia, dar fără a-și pierde energia intrinsecă, transmițînd-o cu dezolare cunoscutului, sacrificînd-o astfel.

■ Greșește intenționat pentru a-și consolida astfel speranța.

■ „Viciul suprem este superficialitatea” (Oscar Wilde).

■ Pisica: un animal privilegiat în lumea musulmană. Se zice că însuși profetul Mahomed, pe cînd se afla în deșert, ar fi fost salvat de mușcătura unui șarpe veninos de către o asemenea felină. Spre deosebire de ciine, socotit impur de către mahomedani (*hazum*) și marginalizat, pisica are acces liber nu doar în case, ci și în moschei.

■ Nu poți avea cu adevărat gustul victoriei pînă n-ai încercat gustul înfrîngerii.

■ A. E.: „Să nu-i detești prea tare pe linguișitori, deoarece aceștia au și «părți drăguțe». Nu te mira. Mai întîii se vād nevoiți a-și da în vileag interesul. Interesul nu e oare umbra adulării, de care aceasta nu s-ar putea despărți? Apoi, cred că fără nici o excepție, nu pot rămîne consecvenți. Mai devreme ori mai tîrziu, dar nu prea tîrziu, apare cîte o fisură în comportamentul lor aranjat cu astuție. Din fericire, nu sînt capabili a-l menține, trădîndu-se printr-o meschinărie, cînd nu de-a dreptul printr-o mare potlogărie mare. Mica slăbiciune pe care ți-ar fi putut-o inspira se șterge astfel fără șovăială.

■ Cerșetorul de proastă calitate e dispus a te disprețui, ca și cînd ai manifesta o slăbiciune dacă îi dai mai mult decît se aștepta. Cerșetorul de bună calitate nu-ți cere nimic.

■ Să nu uităm: orice mare iubire e indestructibilă asemenea materiei.

■ Amintirea: stilul memoriei.

■ Amorful moral poate ajunge la intuiții, însă niciodată la stil.

■ „Cu 95 de milioane de dolari venit anual, americanul James Patterson nu este doar cel mai bogat autor de romane polițiste din SUA și din lume, dar îi întrece și oho!, de departe, pe Ronaldo și Messi, pe Madonna și Rihanna, ba chiar pe Tom Cruise, așa că despre John Grisham sau J. K. Rowling nici n-are rost să vorbim, cu bietele lor ciștiguri de 12-15 milioane. (...) E disprețuit de confrăți pentru cantitatea industrială a romanelor publicate, cu ajutorul, în ultimii ani, al «subalternilor» săi, pe care nu-i consideră «negri» sau «metiși», ci colaboratori, înși care îi triază subiectele și-i furnizează informația. N-ar avea cum să răzbească de unul singur cu o imaginație atît de bogată, dacă n-ar fi ei să se ocupe de partea *brută* a a profesiei. Problema lui e partea *netă*. Care e, literar și financiar, con-si-de-ra-bi-lă” (România literară, 2016).

■ A. E.: „Frumusețea e generoasă ori cinică?” Și una și alta. „Cum așa?” E generoasă cînd promite (se promite pe sine) și cinică atunci cînd refuză. „Ce refuză?” Păi refuză tot ce nu intră în cadrul figurii sale stilistice. „Și ce anume nu intră?” Tot restul lumii.

Ipoteză abisală. Nu cumva ne naștem înzestrați cu întreg cuantumul de iubire și de repulsie pe care-l putem da în vileag, într-o mare multitudine de nuanțe, în decursul vieții? Nu cumva nu ne rămîne decît să căutăm pretextele investiției lor?

Nicolae Georgescu

Eminesciana

Eminescu a citit mult Luceafărul împreună cu Titu Maiorescu, a discutat formele, termenii, punctuația – dar, în final, n-a acceptat propunerile criticului și a dat poemul spre publicare unei publicații neutre. Totuși, acest joc al ghilimelelor este mult prea interesant (citește: important), și l-am considerat voința autorului, a lui Eminescu însuși, într-o fază certă de elaborare a poemului – rămasă (păstrată) în varianta editorială a lui Titu Maiorescu.

O inovație maiorească în Ediția princeps Eminescu

Vreau să explic mai simplu o situație textuală în *Luceafărul* de M. Eminescu, recurgând la experiența lecturii proprii. Inițial, am dorit să-mi subintitulez ediția *M. Eminescu: Poesii* (Ed. Academiei 2013) oarecum eponimic, simbolizând, adică, atât modul de alcătuire a ei cât și scopul: *ediție critică synoptică*, și să pun chiar adaosul: *cu formele și punctuația autorului*; chiar așa au ieșit unele fragmente ale ei, gândite în chip de eșantion sau specimen pentru dialog cu intelectualii avizați. Mi-a atras atenția Profesorul Florea Fugaru că *synoptic* este un termen rezervat textelor biblice și, deși puteam să inovez zicând, de pildă, *sinopsică* ori *conspicță* (aș fi putut să-i spun chiar *synopsis editorial*, cu avantajul că ocoleam termenul *ediție* și necesarele lui explicații, dezvoltând, în schimb, ideea de împreună-citare), mi s-a părut, totuși, de bun simț să accept uzanțele. Am renunțat, de asemenea, la precizarea „cu formele și punctuația autorului” – înțelegând, în urma discuțiilor cu persoane avizate din editologia noastră, că nimeni, în nici o condiție, nu poate avea superbia să creadă că s-a instalat în vârful penitei unui autor, vechi ori mai nou dar lipsind de lângă text. Orice ediție de texte fiind o convenție, trebuie să ne supunem regulilor, chiar dacă ni le facem singuri. Cititorul de azi și de mâine va judeca singur dacă maniera noastră de a-l edita pe Eminescu îl apropie mai mult, și cât de mult îl apropie, de poet.

De altfel, lucrurile nu sunt niciodată nici foarte sigure, nici definitive în cazul unei ediții, și iată exemplul pe care-l dau. După definitivarea lucrului ca pentru tipar, o scurtă ochire prin complicatul șantier al *Luceafărului* mi-a atras atenția asupra unui amănunt la care nu m-aș fi așteptat: ghilimelele. Titu Maiorescu, numai el dar în toate cele 11 ediții ale sale, pune discursul Demiurgului, care urmează imediat după ruga lui Hyperion, în ghilimele duble (frânzuzești în primele ediții, apoi obișnuite). Asta n-ar fi nimic, chestiune de manieră – dar în fața lor nu pune liniuța de dialog. Peste tot este această liniuță de dialog urmată de ghilimele simple – inclusiv, desigur, în *Almanahul României June* pe care l-am luat ca bază pentru stabilirea textului. De obicei, Titu Maiorescu îndreaptă greșelile sau scăpările din ediția I în cele următoare: aici, însă, nu. M-am frământat multe zile cu gândurile...nu înțelegeam nici ce poate să însemne, nici dacă este sau nu voință auctorială. Ieșind mai odihnit de la bibliotecă într-o după-amiază și oprindu-mă la terasa noastră, a scriitorilor, și

stând pe gânduri cam în dorul lelii, cum se zice, mi-au picat ochii pe figura unui prieten care mi s-a părut cam melancolic, singur la o masă și cu privirile în gol, ca și mine. Numai că el nu m-a văzut – și nu mă vedea, deși îi făceam semne, ce-i drept slabe, de prezență. Ei bine, tot uitându-mă la el, cam dintr-o parte, l-am surprins murmurând ceva, apoi tăcând îndelung, apoi iarăși vorbind cu sine... Și mi-a țâșnit gândul: fără dialog și cu ghilimele duble? Dar asta înseamnă discurs în discurs, adică Hyperion vorbește, cere, se roagă – și răspunsul îi vine din sine însuși, nu se ivește Cineva în fața lui, nu e o scenă teatrală aici. Urmează că drumul prin ceruri, impresiile, discuția întreagă – sunt în sine însuși, nu se desfășoară în lumea fizică înconjurătoare. Concluzie tranșantă oarecum. Totuși, textul are sens astfel. Justifică, mai ales, acel imperfect al premoniției, al dumeririi, din *Almanahul României June*, pe care numai ediția I Titu Maiorescu îl primește. Demiurg îi spune lui Hyperion: „*Tu vrei un om să te socoți, / Cu ei să te asameni?*” (edițiile, de la P2 în sus, „*Tu vrei...*”). Or, cu prezentul se înțelege că Demiurg descoperă, uimit, abia acum intențiile ascunse ale fiului său, se introduce psihologie în lumea categorială, se face mitologie din discursul theological. E ceva ce nu știe Atotputernicul?! Dimpotrivă, acest imperfect al dumeririi de sine se potrivește cu un dialog interior, marcat astfel de ghilimelele duble maioreștiene. I-am mulțumit Profesorului Toma Roman, și i-am explicat, mai târziu scena (într-adevăr, gândea îndelung un pasaj din Aristotel, era cu totul absorbit, poate chiar vorbea cu sine însuși, nu m-a observat).

Important este că, verificând îndelung celelalte situații textuale similare, observ că Titu Maiorescu interpretează în sistem. În prima rugă a fetei: *Iar ea, vorbind cu el în somn, / Oftând din greu suspină: / „O, dulce-al nopții mele Domn, / De ce nu vii tu? Vină!”* – iarăși lipsește dialogul, de asemenea motivat: ea nu vorbește cu cineva, ci în somn. La prima replică a Luceafărului: *„Din sfera mea venii cu greu...”*, tot lipsește dialogul. Ghilimelele sunt simple în ambele locuri. Abia când o cheamă în „ocean”, ea răspunde: – „*O ești frumos, cum numai-n vis...*” Aici este primul dialog marcat: este o discuție de la egal la egal în vis. Însă în final: ... *Dorințele-i încrede: / „Cobori în jos, luceafăr blând”* – lipsește linia de dialog, și e firesc: ea nu se roagă cu voce tare, s-o audă și Cătălin, se roagă în gând – iar Hyperion: *Dar nu mai cade ca-n trecut / În mări din tot înaltul: „Ce-*

ți pasă ție, chip de lut / Dac-oi fi eu sau altul”: nici el nu dialoghează, ci vorbește pentru sine. Circularitatea (cele două situații de la începutul poemului se repetă în finalul lui) și păstrarea acestei situații textuale în toate cele 11 ediții Maiorescu arată că este voința cuiva, nu e greșală. Eminescu a citit mult *Luceafărul* împreună cu Titu Maiorescu, a discutat formele, termenii, punctuația – dar, în final, n-a acceptat propunerile criticului și a dat poemul spre publicare unei publicații neutre. Totuși, acest joc al ghilimelelor este mult prea interesant (citește: important), și l-am considerat voința autorului, a lui Eminescu însuși, într-o fază certă de elaborare a poemului – rămasă (păstrată) în varianta editorială a lui Titu Maiorescu. Am revăzut, așadar, situația ghilimelelor peste tot, punând notele necesare.

Nu-mi fac iluzii, Titu Maiorescu are multe intervenții în text, pe care nu le pot păstra, dar aceasta mi se pare (vedeți: stau în zona dubiului, a părerii) demnă de discutat, și o păstrez ca pretext/prilej de discuție. Iată, de pildă, v. 171: „S-a rupt din locul lui de sus”. Așa are Titu Maiorescu, așa au toate edițiile și multe manuscrise. Se are în vedere, desigur, finalul: *În locul lui venit din cer / Hyperion se-ntoarce...*, considerându-se determinant fix. Totuși, *Almanahul* are *din locul lin*, și iarăși îl păstrez, pentru că imediat mai jos se dau numele proprii (pentru prima dată în poem) ale perechii umane: „În vremea asta *Cătălin...*”: numele aduce prea evident sensul kata- din grecește, „în jos”, „jos”, deci este un *kala-lin*, un „lin de jos”, simetric la acel *lin de sus*, la *hyper-ion*, *cel care merge pe deasupra*, la *locul lin de sus*. În fond, liniștea de jos se instaurează prin pereche – în același timp în care liniștea de sus se instaurează prin păstrarea locului lin de către Luceafăr. Repet: nu e nevoie să știi greacă pentru asta, să-ți aduci aminte de *Kategoriile* lui Aristotel (kata + agora): sensul kata = jos este unul larg cultural, se resimte ca atare. Și apoi, cine, de la *Almanahul României June*, ar fi putut schimba un cuvânt, fie el și doar din trei litere – dar cu sens atât de adânc? – Când, cum știm foarte bine, *Almanahul* are nota aceea de la început în care declară că păstrează textele autorilor. Este, cum consider eu, voința autorului – și trebuie respectată (oricum, însă, cu o notă de atenționare).

Acestea fiind limitele „voinței auctoriale”, renunțarea la afișarea ei în capul unei ediții este deplin motivată.

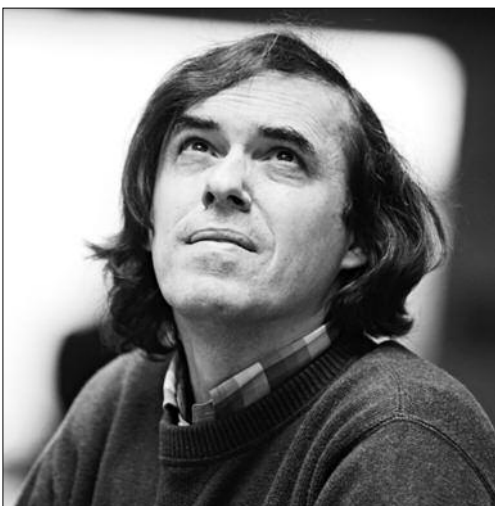
MIRCEA CĂRTĂRESCU – LAUREATUL PREMIULUI NAȚIONAL DE POEZIE „MIHAI EMINESCU” PÊ ANUL 2016

Juriul de acordare a Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opera Omnia, pe anul 2016, format din NICOLAE MANOLESCU (președinte), MIRCEA MARTIN, CORNEL UNGUREANU, ION POP, AL. CISTELECAN, MIRCEA A. DIACONU și IOAN HOLBAN (membri), având în vedere nominalizările reieșite în urma sondajului național realizat de Fundația Culturală „Hyperion-caiete botoșenene” Botoșani (Mircea Cărtărescu, Ovidiu Genaru, Ioan Moldovan, Aurel Pantea, Marta Petreu, Cassian Maria Spiridon, Liviu Ioan Stoiciu și Lucian Vasiliu), a decis, prin vot secret în seara zilei de 14 ianuarie 2017, la Botoșani, ca laureatul acestei ediții, a XXVI-a, să fie poetul MIRCEA CĂRTĂRESCU

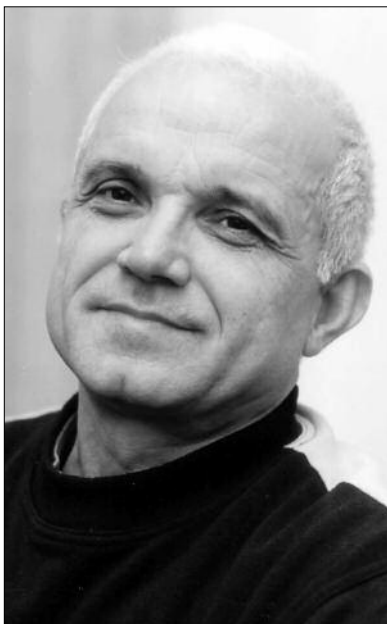
De asemenea, juriul de acordare a Premiului Național de Poezie „Mihai Eminescu” – Opus Primum, pe anul

2016, format din AL. CISTELECAN, președinte, MIRCEA A. DIACONU, VASILE SPIRIDON, DANIEL CRISTEA-ENACHE și ANDREI TERIAN, membri, având în vedere nominalizările: Ioana Miron – *Picaj*, Editura Casa de pariuri literare, 2016; Alexandra Negru – *Avanpost*, Editura Paralela 45, 2017; Ciprian Popescu – *Mile End*, Casa de editură Max Blecher, 2016; Alina Purcaru – *Rezistență*, Editura Cartea Românească, 2016; George State – *Crux*, Editura Cartea Românească, 2016, a decis ca laureatul acestei ediții, a XIX-a, să fie poetul CIPRIAN POPESCU.

Gala de decernare a premiilor a avut loc în ziua de 15 ianuarie 2017 în sala Cinematografului „Unirea” din Botoșani, în fața unui numeros public. La finalul galei a concertat formația de muzică medievală românească *Trei parale*.

Liviu Ioan Stoiciu

La 23 de ani — de la Petroșani la ceruri

21 martie 1973: *Mă conduc la Gara de Nord poetul Victor Pencu și poeta-traducătoare Ana Haș (rup scrisoarea pe care voiam să i-o las închisă, în care îi spun că o iubesc), la personalul de Petroșani. Joi, 22 martie: După Craiova de la miezul nopții, iată-mă în Petroșani. Marea mea greșală de a veni în municipiul ăsta poluat. Am o stare infectă. Am fost foarte aproape de tragedie, slavă Domnului, sinuciderea se poate întâmpla de aici înainte. Merg la ziarul local, la redacția Steagul Roșu, le arăt legitimația de ziarist (din 1971-1972 la ziarul Informația Harghitei, la Miercurea Ciuc), mi se spune să am răbdare, să cunosc specificul localității, al oamenilor. De acord. Mizeria începe cu angajarea mea la centrala minelor de cărbune Petroșani. De la Exploatarea Minieră Livezeni — se angajează numai muncitori necalificați pentru suprafață, prost plătiți, adică vin până aici să mor de foame. La E.M. Dâlja ajung târziu, mâine va trebui să urmez cursul actelor. Deci, o zi în van la Petroșani, o zi după atâtea nesomni și foame, atâtea drumuri, nervi. Mă cazez la un motel scump („Gambrinus” Livezeni), dorm cu puținii mei bani — dar noaptea asta e salvarea mea. Somnul m-a repus pe picioare. Vineri, 23 martie: Încet, încet îmi revin. Am citit jurnalul Anei dat mie când ne-am despărțit; îl abandonez, am siguranța că el îmi poartă ghinion. Ana mi-a zis la despărțire că a uns jurnalul cu mirodenii „de noaptea nunții, blestemând”, recita versuri? Ce-o fi făcând Ana ieri, când am fost foarte aproape de moarte? (Nota LIS-2016: Bineînțeles, numi amintesc de nimic — am avut o tentativă de sinucidere în drum spre Petroșani sau la coborârea în Petroșani? „Agenda 1973” e plină de versuri citate, culese din reviste literare sau cărți; să rețin aici un citat din Rafael Alberti, tradus de Petre Stoica: „La umbra plopului negru, iubit / în umbra plopului negru, nu!”). M-am uitat la o altă zi, se pare că intrasem într-o depresie după moartea poetului Ovidiu Hotinceanu — la ziua de joi, 8 martie 1973 mi-am notat: „Moare Ovidiu Hotinceanu, corpul neînsuflit era dus deja la Pitești — l-am căutat în Balta Albă împreună cu Haralambie Grecu și Nicolae Jinga. Lacrimi tardive unui mare prieten”. Îmi fusese prieten Ovidiu Hotinceanu? Am mintea complet ștersă. A doua zi, pe 9 martie 1973 scriu: „Fac bagajele, a căta oară — de astă dată definitiv. Părăsesc Bucureștiul. Plec. Mă voi întoarce?”) *Fac pentru E.M. Dâlja consultațiile medicale pentru subteran, sunt declarat apt. Sâmbătă, 24 martie: Ieri seară, cretin, am fost la „Cântecul adâncului”, festival de poezie și muzică ușoară (roagă-te, Doamne, pentru iertarea păcatului) însoțit de Valeriu Butulescu, un tânăr poet, student la IMP, concurent. Dorm la camera de oaspeți a căminului de nefamiliști E.M. Dâlja. Fac viza de flotant în Str. Jiului Nr. 1 A, deocamdată fără apartament, Petroșani, județul Hunedoara. Pauză pentru angajare, sâmbăta e a nimănui, trebuie să supraviețuiesc? „Agenda 1973” mai cuprinde o zi: Marți, 27 martie. *Instructaj E.M. Dâlja, NDPM (norme de protecția muncii), prima zi. Cantină E.M. Dâlja — cinci zile mese complete. Cazare cămin nefamiliști Str. Jiului Nr. 1 / A, Etaj II, Ap. 10 Petroșani, cu încă trei în cameră, un moldovean, un muntean și un oltean, flotanți, angajați tot la E.M. Dâlja... Mai departe, file albe.***

*

În afara „Agendei 1973” (plină de versuri citate) am găsit și un fel de jurnal, intitulat

Poemul de colecție

Ioan Es. Pop

când apele ți-au
ajuns până sub leagăn,
te-au dus în pod, dar
până să te culce acolo,
te-au umplut de
blesteme și ți-au spus
lucruri pe care,

la vârsta ta, copile, era bine să nu le știi.
vei afla despre ele oricum atunci când va fi vremea
și te vei cutremura destul.

deocamdată, petrece în leagăn
cât mai mult timp cu puțință. acolo
ți se întâmplă lucruri mici care te pun la adăpost
de lucrurile mari. sunt o sumedenie de
bocitoare la capul tău. plânge și dormi.

da, dacă dormi îndeajuns când ești mic,
o să dormi mult și bine și când vei fi mare.
vei avea mare nevoie de asta,
mai ales mai târziu, când te vor alunga din leagăn
și nimeni, absolut nimeni nu va mișca un deget.

uită. uită totul. nu învâța nimic.
fă pauze mari de memorie.
nu învâța și nu-i lăsa să te oblige să umbli.
închide ochii și prefă-te că e noapte
cât mai mult timp cu puțință, mai ales ziua.

curios „Comicsuri”. Voi transcrie, fără nici o
intervenție — e semnificativ *consumul de*
destin la 23 de ani:

Joi, 22.03.1973.

Petroșani, geamantan la gară (mesagerie),
încotro e centrul orașului, încotro e centrala
cărbunelui, dimineată de primăvară, gară
mizeră, totul anapoda, obosit-obosit.

Îndrumat spre E.M. Dâlja, drumuri pline de
praf, cu lăzi de gunoai revărsate, căldări cu
cenușă pe margini, mult fum, funingine în aer.
Înapoi, din când în când câte un trecător
somonos, neglijent, de-a dreptul murdar
îmbrăcat.

Intrare spre centrul orașului, aceeași
mizerie, harababură, nu-mi amintesc de un
oraș mai înnegrit, mai poluat ca ăsta,
dezorientare, mers pe jos, mereu mers, apare
soarele; la o patiserie un ceai, țigări.

La „Steagul Roșu”, la redacția ziarului local,
să vedeți, nu cunoașteți locurile, angajați-vă la
mină și în curând vă acaparăm în redacție, de
ce nu vreți corector; de fapt nu știu de ce naiba
m-am dus la ăștia, și așa nu mă interesau,
trebuie să muncesc în subteran, să muncesc pe
brânci, să simt că pleznesc pe dinlăuntru, să
mă răzbun pe mine; mă înnebunește
funinginea asta, praful, mă sufocă și
supărarea, murdăria străzilor.

La C.C.P. mi se spune să merg la E.M.
Livezeni, drum de mașină groaznic, oameni
neprietenoși, într-o baracă, sunt atâtea
năpăstuiți, tineri și în vârstă, nu angajează
decât pentru suprafață, să am deci un salariu
de mizerie, să mor și aici de foame, două ore
de așteptare și alți nervi până să vină
directorul șpanchi pe care aveam să-l reped cu
mai duceți-vă dracului cu mina voastră, nervi
peste nervi, îmi ard tălpile, am bătăături, drum
înapoi în centrul Petroșanilor pe jos, nervi,
Doamne, și iar nervi și atâtea umilință.

Înapoi la C.C.P., mi se spune să merg la
E.M. Dâlja, la ei e târziu, să aștept până la ora
13, am umblat tot centrul municipiului, nu mai
pot merge, îmi arde stomacul; intru la cafe-bar
și cer un coniac.

Aici se înfige „ca un cui”, încet-încet, ideea
sinuciderii, gândurile negre mă omoară, mă
ustură pleoapele, ce e așa mare scofală dacă
dau colțul, scap de toate.

(continuare în p. 21)

**Merg la ziarul
local, la
redacția
Steagul Roșu,
le arăt
legitimația de
ziarist (din
1971-1972 la
ziarul
Informația
Harghitei, la
Miercurea
Ciuc), mi se
spune să am
răbdare, să
cunosc
specificul
localității, al
oamenilor. De
acord. Mizeria
începe cu
angajarea mea
la centrala
minelor de
cărbune
Petroșani.**

litere

Flavia Adam

epistolă către un (ne)cunoscut

ce-a mai rămas din noi
o simplă vârtoare
o râșniță în care ne aruncăm
trupurile
cuvintele
la ceas de-nserare
și tot ce se macină
iese mai fin
mai curat
mai aprins

un fel de podoabă cu fir argintat
un fel de floare
peste care a nins
cu noi
cu distanțele dintre două orașe
cu pacea dintr-un goblen
în care două fete încașe
își spală mâinile
pe-ntunerice

tabloul acela aproape feeric
cu gleznele albe
tulburător de cuminți
apropiindu-se cu sfială
ca două ferestre
ca două aripi de sfinți

știi
mă gândesc mereu că în cer
umbrele noastre vor fi
mai străine
și n-o să conteze cine pe cine
iubește mai mult

ce aer dulce
să stau aici și s-ascult
cum respiri
cum citești un poem
cum liniștea vrea să se culce
în ochiul tău verde
boem
cum degetele mele se prind
unul câte unul de lună
și-i despletesc în șuvițe
lumina
și goana nebună

ce bucurie că ești
și că sunt
că sub pantofii noștri pământul
e doar o felie de unt
pe care alunecăm
cu ochii închiși
cu pleoapele răsucite
cu toate simțurile
înzecit ascuțite

ce bine că încă mai ninge
cu fluturi
cu flori de mătase
cu pulsul fanatic
al acestei iubiri pentru care
îți jur
aș fi ne-ndoielnic în stare
să scot toată căldura
din case
și s-o aduc chiar aici
în mijlocul unui rai de zăpadă
ca toată lumea din preajmă
s-o pipăie
să o vadă

în ninsoare

câteva flori albe prin păr
în aer parfum de ninsoare
foșnetul pașilor mei în zăpadă
dragostea ta
o stea călătoare
splendoarea că ești
că ne întâmplăm în lumină
gura mea lângă-a ta
o poveste
pentru care doar ceru-i
de vină

caiiăștia și coamele lor albastrii
secunda
în care nu datorăm nimic
nimănui
viața târându-ne ca pe niște sănii

prin munți de nămeți

amintirea cu tata
în uniformă lui verde
cu epoleți
spaima că într-o zi îl voi pierde
în liniștea
din pământul grădinii
că nu voi putea să-i îndepărtez
de pe față
din gură
din sânge
ciulinii

fericirea de-a te avea
atât de cald
atât de aproape
păcatul de a întinde prea rar
punți de flăcări
pe ape

clipa în care strângem luna în pumni
și râuri roșii
îi tâșnesc printre dinți
iar noi ne ascundem sub maluri
sub case
sub pietre cuminți

ce-i până la urmă iubirea
dacă nu pacea
dintr-o fântână de mult părăsită
ninsoarea aceasta căzută
mărunt
printr-o sită
atât de haotic
atât de în noi
încât nu mai știm numără
mai departe
de doi

felie de lămâie

sunt ferm convinsă că mă visezi
cu fața acoperită de lună
cu ochii albaștri
și buzele vineții
ca niște flori
de mălin

că undeva peste dealuri
plouă și tună
încet
alcalin
iar eu sunt încă vie
și trează
și te aștept
și nu înțeleg prin ce miracol
prin ce minune îmi cresc
ghirlande de flori și de brusturi
din piept

prin ce vrăjitorie
a secat toată apa din râu
când chiar deunăzi
m-am privit în luciul lui
ca-n oglindă
și am simțit o frică imensă
și-o pustiire precum aceea
a miezului alb de ghindă
strivit în colții unui mistreț
de aramă

dar cui să mă plâng de toată sfârșirea
și cui să dau seamă
pentru firele sure din păr
pentru plâns
pentru teamă
pentru iubirea asta
ca un ghem de cenușă
ce-mi bate cu pumnii-n artere
în piele
-n ferestre
în ușă

pentru felia galbenă
de lămâie
și felul în care-o rotești
să eliberezi aroma din ea
pentru brățărilor colorate
pentru întoarceri
pentru sărutul sub stea
pentru lumina în care-a crescut
ca o pâine
dragostea
sau cum s-o numi

Magda Grigore

În numele poemului

(dragostea merge pe ape)

Îmi place uneori să privesc marea
crescută din limbile de pământ devastat
în timpul furtunilor tainice cu patru
dimensiuni.
Îmi place să aud, să văd, să simt
cum mă trage-n adânc
melancolia mării care devoră;
îmi place să ascult apele foșnind,
plutind și căzând ușor printre degetele
lumii,
cum se adună înlăuntrul ei – în fiecare
trup
în care a prins rădăcini nevăzute un
chivot.

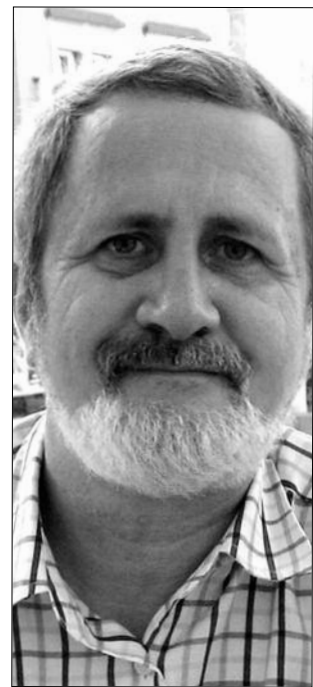
Tu crezi că marea este doar o vastă
întindere de apă
cu viață diferită de a noastră,
îți place s-o privești liniștit pe o plajă
nocturnă,
îngândurat cercetând în mangrove
sau cu brațele deschise luminos în
superbele estuare.
Dar eu știu că dragostea merge pe ape,
că marea s-a prăbușit odată în pieptul
tău
ca să poți să te naști.
Dacă mi-apropii urechea încet de tine
acum pot să ascult
cum și-aruncă apa pe diguri
cum sapă în oase și în vis.
Sângele din venele urechilor mele
aleargă cu mii de noduri marine,
însingurat,
să asculte cântecul mării din tine.

Eu știu că marea este o apă curgătoare
că vine dintr-o veche mitologie
în care zeii s-au luptat pe viață și pe
moarte
pentru pacea totală a clipei de acum.
Când marea din tine va pleca
și întrebările nu te vor mai lega (ca niște
frânghii) de lumea de-afară,
cuvintele vor fi luate de ape
și trupul tău va fi numai sare.
Când viața va cădea din apele de
suprafață
în apele negre, anoxice,
și doar strigătul pescărușilor va sfâșia
cerul –
dragostea va merge mai departe pe ape
în căutarea altor semințe
aflate într-o continuă așteptare.

fierbințeala din tâmpile
din aer
din oase

să nu mă trezești
nici eu n-o voi face
sunt ferm convinsă că-n întuneric
viețile noastre sunt mult mai frumoase
când tu mă visezi
de apă
de foc
de pământ

ce bombă cu ceas
ce crudă magie
ce bucurie că-mi ești
ce nebunie că-ți sunt

UNU

Noi bănuim că oboseala are rostul ei – e mai ușoară renunțarea la aur pentru o mângâiere, sau invers, încât în final ți se pare că mori tu de bunăvoie, nu altul, nevăzut, te moare.

Astfel te poți simți foarte liber, încă o dată liber, însă e doar o altă minciună voluptoasă cu care te amăgești.

Ai mai fost odată aici, cunoști locul acesta, sau e doar un popas pe un drum uitat și indiferent? Poate ultimul popas?

Atunci când orice culoare ți se pare inutilă și vulgară iar muzica este o sarabandă pentru proști, când ai uitat subit toate detaliile acelea importante ale invidiei sau tandreței, când cel mai bun prieten al tău e un animal oarecare, e foarte clar că nu are rost să te mai prefaci că ești un om adevărat. Nici măcar bătrânețea nu poate fi o scuză.

Dacă nu mai are nici o importanță direcția în care mergi, înseamnă că ai ajuns la capăt. Măcar fă efortul final de a zâmbi, pentru toți copiii aceștia care te privesc și speră. Minciuna sufocă.

DOI

Mi-a spus că viața este doar imitația unui film de aventuri pe care îl văzuse deja demult, era cărunț și înțelept și atunci l-am crezut chiar fără să-l înțeleg.

Mișcarea mâinilor lui deasupra clapelor pianului părea infinit de duioasă și absolut impecabilă – apoi, la un pasaj mai lent am văzut clar petele cafenii de bătrânețe, poate ședeam prea aproape de el dar cineva trebuia totuși să întoarcă foile partiturii. Lângă Mozart nu te simți niciodată stingher.

Cineva îți este întotdeauna aproape, îngerul tău, spunea mama, dar el respiră atât de ușor – sau poate nici nu respiră – și nu vei simți nici o boare pe ceafă, nici o atingere, nici o povară sau ușurare, oricât de sărac sau de bogat ai fi. Cinstește vinul turnat în pahar

dacă vrei să rămâi tânăr – oare cine a spus asta? Memoria e o femeie infidelă, domnule student, nu te-ai pregătit, aș dori să discutăm după cursuri sau niciodată.

Îmi pare rău, nu am vrut să vă fac deranj

pata de cafea se întindea lent pe covorul turcesc ca în romanul acela polițist al lui Edgar Wallace – un *deja vu* precis, cu miros și culoare. Atunci credeam fără să înțeleg, acum înțeleg fără să cred, dar poate că filmul meu este puțin altfel. Nu mă duc la cinematograful fără un cuțit.

TREI

Nu poți picta singurătatea, așa cum nu poți picta uitarea sau noaptea – totuși eu am încercat, însă nimeni nu a văzut uleiul acela, l-am acoperit după câteva zile cu o natură moartă, cuminte. Un fel de alibi.

Știu, un restaurator înarmat cu o lupă, un bisturiu și foarte multă răbdare ar putea să înlăture ultimul strat – dar nu merită efortul, dedesupt e doar o sumbră, nereușită depresie, o beție gri a culorilor pe care acum nici eu nu o mai înțeleg. Fiindcă de fapt nici nu există singurătatea, am aflat, așa cum nu există nici opusul acesteia – care ar fi, iubirea? – ambele sunt doar iluzii, fantasmă, umbre de nori, pași fără urme, așa scrie în oricare tratat modern de alchimie a sufletului.

Toată lumea vorbește savant despre culorile picturilor, dar nimeni, nimeni nu le-a analizat mirosurile, izul, savorile, puterea lor olfactivă. Sunt atâtea rășini scumpe și rare, uleiuri de mac sau de in nepovestite, atâtea păduri sau lanuri de străbătut cu ochii închiși chiar acolo, în sălile proaspăt vernisate.

Doar acolo am văzut orbi zâmbitori care nu mai voiau să plece acasă din cauza amintirilor. Ați adulmecat de aproape o vioară Stradivarius după concert? Dar un nud, proaspăt dăltuit în marmură?

Să nu fim mai nevăzători decât orbii, mai nesimțitori decât pietrele neîmblânzite, călăi ai zilelor noastre.

PATRU

Un pictor așteptând prima zăpadă, sperând în taină că va afla izvoarele altor culori, vii și neprefăcute, cu aripi adevărate și puterea de a-l înălța peste real. Acesta este pentru el începutul adevărat al anului, doar acum poate privi înapoi prin straturi de chipuri topite în neant.

Timpul monstruos care ne ridează și ne ia puritatea, ne face lacomi și nesățui, ne tocește simțurile – oare bufnița, care aude tot, aude cum cad fulgii de zăpadă?

Nu e nici o minune să mergi pe oglinda lacului, acum te simți atât de ușor, după anul cel greu, după lunga împăcare cu sinele. Câteodată se întâmplă lucruri foarte stranii – de exemplu, șezi singur într-o cafenea, e o dimineață ploioasă de octombrie și apare o femeie ireal de frumoasă, te ia de mână, fără un cuvânt, te duce la ea acasă, foarte aproape, peste drum, se dezbracă și te răstoarnă în patul ei alb. Absurd?

Dar aceasta se poate întâmpla numai pentru că îi faci jocul și te lași dus de mână. Poate dacă o întrebi cum o cheamă, vraja se rupe, poate că nici nu ai intrat pentru prima dată în acea cafenea fără o presimțire, o intuiție. Amândoi sunteți foarte sofisticați.

A doua zi, făptura aceea avea să moară într-un accident stupid, poate gândindu-se la tine. Dar acum este vorba despre prima zăpadă și despre un alt fel de alb și de tăcere – aici nu este loc pentru femei.

CINCI

Chiar și ploaia pare complice, fabrica asta de noroi, dar e ploaia noastră, chiar și fără măsură, debordantă, fără limite, doar vine de la cel de sus. Norul.

Vine și pleacă după cum i se năzare, are o libertate încăpățânată parcă, de modă veche – ba aristocrată, ușoară, ba grea și cam vulgară, când caldă și mângâietoare, când înghețată și rea.

Există o solidaritate a naturii? O complicitate a celei care te ascunde, te ferește de ochii iscoditori – dar poți să te ascunzi din vinovăție, din timiditate sau pură inocență. Sau de vina care apasă și pentru care nu există ziduri, perdele, acoperiș. Totuși încerci să te ascunzi.

Poate un drog secret al săracului, un balsam pentru inima rece. Întoarcerea din călătorie, moartea amânată cu un sezon, ridurile iernii, cearcănul tristeții. De ce e pâinea amară în fața ferestrei deschise, funia udă, florile uscate...

Nu poți picta singurătatea, așa cum nu poți picta uitarea sau noaptea – totuși eu am încercat, însă nimeni nu a văzut uleiul acela, l-am acoperit după câteva zile cu o natură moartă, cuminte. Un fel de alibi.

DE LA VORONEJ SPRE VORONEJ (I) (Jurnal cu Osip Mandelștam și Nichita Stănescu)

5.XI.2016

Peste două zile, via Moscova, zbor spre Voronej. La „Colocviile Internaționale

Mandelștamiene”, din câte am văzut din program – o întrunire de amploare, cu invitați din Moldova-România, Marea Britanie, SUA, Ungaria, Israel, Germania, Moscova, Petersburg, Tambov, Oriol, alte orașe din Rusia.

Mă pregătesc, ca de obicei, înaintea plecărilor de mai lungă durată (la Voronej voi fi în perioada 6-11 noiembrie), din timp în timp punându-mi în valiză sau în prejma ei (ca să le potrivească locul la un moment sau altul, în dependență de zicerea latinului *Est modus in rebus*, pe care eu o dau în *Est ordinem in rebus*. Bineînțeles, voi ține cont și de moderație, să nu am un bagaj prea împovăraător, ar fi bine de până la 8-10 kilograme, să nu-l dau la cală, ci să-l iau în salonul avionului. Mai ușor la sosire.

Iar din preparativele mele nu pot nicidecum, așa zice (în temeiul unei vechi practici de călător și diarist) să exclud scrierea *Jurnalului*. De data aceasta, de Voronej.

Care i-ar fi cea mai adecvată formă? Pentru că începutul, iată, e chiar acesta (scris deja până aici).

În fine, în după-amiaza zilei, ajung la concluzia că textul acesta de călătorie ar putea să aibă un fel de prolog cam tot dintr-un jurnal. Mai bine zis, cronologic, să extrag unele momente din corespondența mea cu Dmitri Diakov, scriitor, jurnalist, directorul editurii Universității de Stat din Voronej, cu care am început un schimb de mesaje în septembrie anul trecut.

18.VIII.2015, de la D. Diakov:

La Voronej se formează o colecție de ediții Osip Mandelștam, inclusiv în limbi străine. Am fi fericiți, dacă în această colecție ar exista și traduceri Dumneavoastră, cu atât mai mult că pe coperta unuia din cele două volume pe care le-ați editat la București figurează imaginea monumentului lui O. Em. Mandelștam din Voronej. Cum am putea primi aceste volume? (...)

Am citit mai multe poeme de-ale Dvs., postate pe internet. Sunteți un gânditor original, care îmbină eficace forma avangardistă cu ideile iluminismului și umanismului. Pornind de aici, vă facem și noi o propunere.

La Voronej, deja de patru ani, apare almanahul literar „Slobozia cărăușilor” («Ямская слобода») (cândva, în orașul nostru exista un astfel de loc, unde, de altfel, s-a născut un alt geniu voronejian, Andrei Platonov). Pe paginile publicației noastre au apărut atât autori ruși cunoscuți (Evgheni Evtușenko, Iuri Kublanovski, Vera Pavlova, Aleksei Varlamov, Vladimir Șarov, Aleksandr Melihov, Vitali Șentalinski ș.a.), cât și scriitori din Ungaria, Slovacia, Marea Britanie ș. a. m. d. Almanahul are o bună reputație în Rusia (recenzii și opinii despre el au fost publicate în revistele „Znamea”, „Neva”).

Prin urmare, am fi bucuroși să avem pentru publicare un grupaj de poeme al Dvs. Dar, din păcate, trebuie să facem precizarea de rigoare: almanahul nu plătește drepturi de autor.

P.S. De altfel, la noi există o urmă locală românească. Bunicul minunatului poet român Nichita Stănescu – generalul Nikita Vasilievici Cereaciukin – a fost absolvent, apoi ofițer-educator al Corpului de Cadeți din Voronej, unde s-a născut și mama lui N. Stănescu –

Tatiana Nikiticina. Acum un timp, eu am publicat un articol despre această dramatică și captivantă istorie.

În aceeași zi,
eu către D. Diakov:

Voi fi bucuros și motivat să particip la unele din manifestările mandelștamiene de la Voronej (...) (De altfel, alaltăieri m-am întors dintr-o călătorie în Italia, unde, firește, la Roma, mi-am amintit și minunatele versuri, multe, pe care Mandelștam le-a dedicat acestei Urbe Eterne.)

Портрет Никиты Станеску

Татьяна Никитична Черемукина с сыном Никитой, 1935 год

Беглецы в одесском порту. Январь, 1920 год

Pagină Nichita Stănescu în almanahul
Iamskaia sloboda din Voronej

În ce privește cele două volume pe care le-am editat la București la București, vi le voi expedia cu plăcere.

Primesc cu recunoștință invitația de a publica versuri în almanahul „Slobozia cărăușilor”. (Ați amintit un șir de autori, pe unii dintre care eu i-am tradus în românește, incluzându-i în mai multe antologii, iar pe Vera Pavlova am publicat-o în volum aparte la București, în aceste timpuri deloc favorabile poeziei, poezilor.)

Iar despre Nichita Stănescu ce să mai vorbim! În junețile mele, în septembrie 1976, l-am cunoscut personal, am comunicat cu el. Era o personalitate nespum de sociabilă și generoasă. Voi fi bucuros să primesc articolul Dvs. despre el. În Moldova, ca și în întreaga România, Nichita Stănescu este foarte iubit.

Vă expediez adresa blogului meu, în care noi suntem împreună cu Nichita într-o ipostază neobișnuită – un flashmob la distanță de 40 de ani! Uriașul său portret stă plasat exact pe locul unde, în 1976, l-a surprins artistul-fotograf Nicolae Răileanu.

27.VIII.2015, lui D. Diakov:

Articolul Dvs. l-ar interesa chiar și pe cel care cunoaște destul de multe despre Nichita (multă lume de la noi îl numea chiar așa, simplu: Nichita), care îi recitește și îi studiază opera. Mie unuia, mi s-a întâmplat să-i editez la Chișinău, acum aproape un sfert de veac, o antologie nu prea mare, pe care am intitulat-o „Vorbire de singur zeu” (titlu greu de tradus în rusește; aproximativ – „Речь одинокого бора”; Stănescu a fost un alchimist al cuvintelor!).

Bineînțeles, în articolul Dvs. există și unele confuzii, inexactități, iar pe alocuri chiar tendențiozitate, însă, în principiu, el e demn de toată atenția, iar stănescologii vor afla din el detalii noi despre bunicul său, generalul Cereaciukin.

Iată unele precizări:

– Bunicii lui Stănescu nu au fost persecutați, nici chiar suspectați în România. Nimeni nu le interzicea să vorbească rusește, iar Nichita nu a învățat, pentru că nu avea un mediu propice în care să-și memorizeze limba mamei, deoarece Ploieștiul era și este un oraș sui generis românesc.

– Faptul că mama sa nu avea teamă de autorități care, eventual, ar putea-o constrânge, să zică așa, e și fotografia în care e cu fiul său Nichita în brațe: Tatiana Stănescu e cu o cruciuliță la gât. Deci, îi erau respectate până și opțiunile confesionale;

– Până la Stănescu, candidat la Premiul Nobel pentru Literatură a fost poetul și filosoful Lucian Blaga, propus de conaționalii noștri din străinătate, însă sabotat de regimul comunist din România;

– În prima jumătate a secolului XX, literatura română i-a dat Europei/ lumii pe fondatorul mișcării dada Tristan Tzara; în această perioadă, în România, apoi în Europa scriau Emil Cioran, Mircea Eliade, Eugen Ionescu (unul din fondatorii teatrului absurdului), Paul Celan, Gherasim Luca și atâți alții. În România, avangardismul a fost o mișcare activă, eficientă întru înnoirea literaturii, culturii în general. Ca să mai amintesc că, plecat în Europa, Constantin Brâncuși a stat la începuturile sculpturii contemporane. Despre astea și altele exegeții au elaborat tomuri întregi în lumea toată.

– Trebuie să accentuez că, contrar celor pe care le spuneți în articol, partea de nord a Bucovinei și Basarabia (aceasta, pur și simplu, parte din Moldova Istorică, deci – din România), până la 1812, niciodată nu au fost părți componente ale Rusiei. Despre așa ceva nici nu merită să se discute, dat fiind că faptele istorice nu pot fi manipulate, precum au făcut-o ideologii și istoricii aserviți diferitor regimuri.

Sper să vă fie utile aceste precizări.

Dacă reușesc, mâine-poimâine vă expediez grupajul de poeme pentru almanah.

28.VIII.2015, de la D. Diakov:

Scrisoarea Dvs. m-a bucurat mult, fiind sinceră și binevoitoare, ceea ce este foarte important în timpurile noastre deloc simple, în care uneori ai impresia că lumea și-a ieșit din minți. Vă mulțumesc foarte mult pentru aprecierea articolului meu despre Nichita Stănescu, în special sunt valoroase pentru mine precizările pe care le faceți. Sunt importante nu doar pentru că elimină unele erori ale mele, ci și pentru că în anul următor voi edita un volum de ecouri europene în istoria Voronejului, în care voi include și articolul despre Nichita. De data aceasta, evident, ținând cont de observațiile Dvs. care, repet, sunt deosebit de prețioase.

Ar mai exista în România și Moldova alte intersecții culturale cu spațiile voronejiene sau, mai larg, cu zona noastră cernoziomică? Dacă da, eu sunt gata să mă ocup și de ele...

Dragă Leo, vă mulțumesc mult pentru versuri! Ele sunt înțelepte și profunde, ca și viziunea Dvs. asupra vieții. Vor fi publicate obligatoriu la Voronej (de altfel, acum doi ani, în almanahul nostru am inserat și un grupaj de poeme al traducătorului Dvs. Kirill Vladimirovici Kovalgi).